

Izličimo školski vrt znanjem naših predaka

Projekt učenika i učitelja OŠ Okruk
u Okrugu Gornjem

Govorili su naši stari:

*Teško je dicu gojit, vinograd sadit
i kuću gradit...*

Likar liči, zemja izliči...

Nema kruva bez motike...

Nemoš od tovara učinit konja...

Lažeš ka maslina u cvitu...

Naš projekt....

Iako mlada i moderna škola koja našim učenicima pruža niz mogućnosti i razloga za zadovoljstvo, pitanje okoliša škole je i dalje ostalo neriješeno. Ovim projektom potičemo učenike na uređenje školskog vrta sadnjom autohtonih biljnih vrsta, ali i njihovom primjenom u svakodnevnom životu.

Najveću važnost dali smo onim vrstama koje su naši preci od davnina uzgajali i iskorištavali u razne svrhe, a s ciljem očuvanja i njegovanja davno zaboravljene tradicije (buhač, lavanda, smilje, kadulja, mravinac, gospina trava, majčina dušica...).

Glavni cilj projekta je jačanje produktivnog (iskustvenog) znanja učenika kroz razvijanje svijesti o očuvanju ekosustava i zaštiti okoliša s posebnim naglaskom na njegovanje baštine i poduzetništva temeljenog na kulturnoj baštini našeg mjesta.

Aktivnosti kroz projekt:

- 1. OSMIŠLJAVANJE I PRIPREMA VRTA, ISTRAŽIVANJE VRSTA I SADNJA AROMATIČNOG BILJA
- 2. SAKUPLANJE LJEKOVITOG I AROMATICNOG BILJA
- 3. UZGOJ LJEKOVITOG I AROMATIČNOG BILJA U VRTU
- 4. SUŠENJE LJEKOVITOG I AROMATIČNOG BILJA
- 5. IZRADA TINKTURA OD LJEKOVITOG I AROMATIČNOG BILJA
- 6. IZRADA MACERATA OD LJEKOVITOG I AROMATIČNOG BILJA
- 7. IZRADA SAPUNA I SOLI OD PRIPRAVLJENIH MACERATA
- 8. PAKIRANJE I IZRADA UPUTSTAVA ZA KORIŠTENJE , ORGANIZACIJA PRODAJNE IZLOŽBE
- 9. NJEGOVANJE TRADICIJE I OKRUŠKE RIČI

Okruška rič

*Cijeli projekt kao i svaku pojedinu etapu rada popratili smo tekstovima kojima su naši učenici oživili i prezentirali život okruškog težaka u nekim davnim, danas već zaboravljenim vremenima, kao i način primjene ljekovitog bilja u svakodnevnom životu, a sve to uz negovanje naše **lipe okruške riči.***

Beside iz poja...

Besida moje babe:

Pripovidala je meni moja baba: u poja se nije samo odilo i od poja živilo...u poja se jilo, pilo, odgajalo dicu ... više se jubavi u poja rodilo nego u bilo kojoj škuribandi.

A znaš, rekla bi mi ona, nisi jema čime skalat fibru ditetu ... sama san radila likariju od kaduje za brunkitis i plauritu, petašencu od lavande onundila kad bi ga štumik zabolija, a od onik vrazi oliti ga mošunik nalito od buvra smo činili sprejove.

Moja besida:

... i tako ona meni priča, a ja sve kontan kako bi bilo vratit se u to vrime bez dućanik, apotekik, doturi...

A puno toga i danas bi pomoglo, ali smo se razlinili, pripustili kemiji, nije da nan netriba, ali puno prirodnije i boje mi ovo njeno zvon...nije sve za fabriku.

Ma i ja bi tila ništo učinit svojin rukan ...

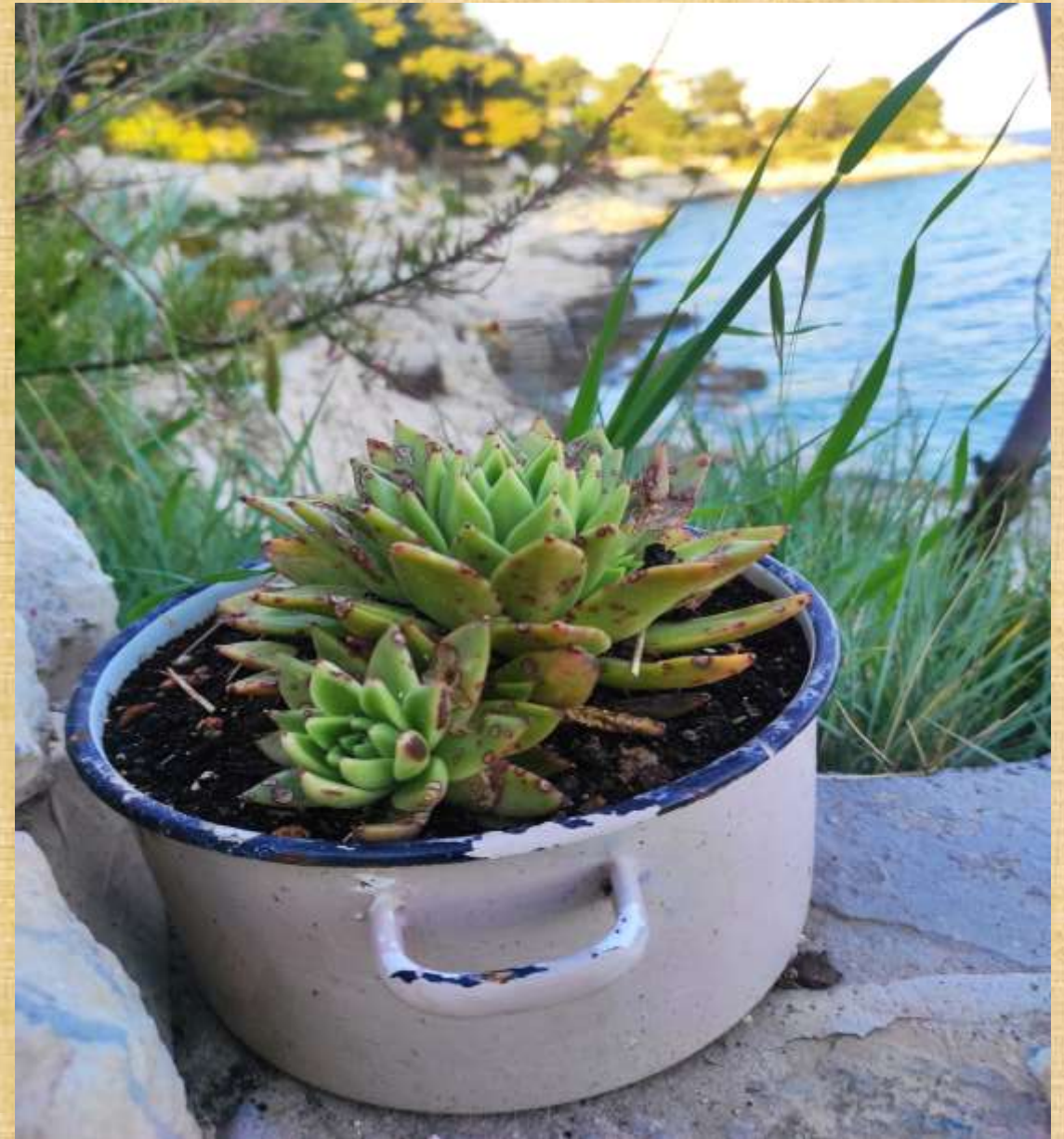
Prinit sutra i na svoju dicu tu lipu, bogatu besidu moje babe.

Uzgoj aromatičnog i ljekovitog bilja

Učenici su istražili svaku odabranu biljnu vrstu: uvjete i način sadnje i tradicionalnog uzgoja bilja, njihova ljekovita svojstva i primjenu – kroz samostalno istraživanje u školi i lokalnoj zajednici, prezentacije, predavanja, radionice, posjete edukacijskim centrima i školama koje su nam bile primjer dobre prakse...

Stočena znanja primijenili su u školskom vrtu i kuhinji.

*„Skrivena Dalmacija“ u Dugopolju
nas je uvela u ovu priču...*

Posjetili smo
SŠ Braće Radić

Besida moje babe

A kako smo pravili likariju...

Kad bi dicu bolija stumak...

...stavjali bi in petašinciju na pupak. Lipo bi in prošlo. A to smo radili tako da bi ubrali tri grančice lavande, stavili u uje i sve to u staklenu bočicu pa na sunce neka stoji četrnaest dan. Svaka kuća je to jemala.

Kad bi nas stegla grlavica...

...skuvali bi u malo vode šakicu suve kaduje. Kad bi provrilo skinili bi s ognja i ostavili malo nastranu. Kad je bilo mlako sa tin bi grgočali grlo.

A za ča smo no duperali kalumelu...

Suvu kalumelu kuvali bi u vodu. Pustili da uzavre. Ko je jema, u kalumelu bi meka dvi kvadrete cukra. Ako bi se čakod najidili, umirilo bi se čejade. A gorka kalumela bila je za željudac.

A za ufo...

Ubrali bi dva, tri lista čuvarkuće. Resla je na same ploče, na krov, na kužinu.

Oprali bi ga kroz vodu i iscidili iz listova sok direktno u ufo. Čovik bi se onda spasija.

Dibji šipak...

Kuvali smo ga u vodu. Un se dugo kuva. Kad bi voda poškurila digli bi sa ognja i davali dicit kad su imali prolive. Po cilo lito su dica болоvala od toga.

A kad bi žena rodila...

Kad bi žena rodila i upalile se prsi, stavjali smo list kupusa rudoga na krpu pa vezali na prsi. Izvuka bi kupus svu upalu.

*...i mi smo oživili ricete
naših starih*

Babina besida: A kad smo išli u poje...

Prošlo lito, mi dica, sidili smo na dvor. Baba je zaključala konobu i stavila ključ u ponaru ispod garifula. Na ulicu je proša susid s traktoron.

A baba će: „Dico moja ovoga ni bilo u moje vrime“.

A kako je bilo, baba? Kako ste radili intradu?

„Dico moja, teško je bilo. Zemje malo, a krša puno. Sa prvin pivcima dizali su se težaci.

Palili bi prve lumace i bokun pogače izili. Prtili toware sa obe dvi strane mašklinima i motikama.

Dicu bi seli u sridinu. Sva bi famija išla u poje. U poje se radilo i živilo.

Poza tovaru odile su matere. Na glavu nosile konistre i krtole.

Rastrle bi matere bijac ispod masline, smistile dicu i dale in malo pogače da se zabavidu.

Sunce se još i dobro ne bi diglo, a prve motike su udrile po suvoj škrtoj zemji.

Oko podnin stavili bi malo giric po lugu. Očevi su kopali, a matere namicale zemju. Kad bi u konistru ostalo još za posadit, a zemje ni više bilo, krčili bi i razbijali macama kruge. Našlo bi se još malo zemje, a od onega kamena ča su razbili kruge, činili bi prizide da beštije ne izidu ono ča su posadili.“

A ča ste većinon sadili?

„Kapulu, salatu, kumpire, bob, kupus, čičer, parašik. Sve ono ča nije bilo potriba puno vode.

To nan je bilo za prikranit se. A sadili bi i lavandu, kalumelu. U goru bi išli brat kaduju, smij i buvar.

Donili bi doma pune vriće toga. To bi dica samo niklo.

Većinon smo brali kaduju, onu ča vidi more. Tako su govorili. Da je ta najboja.

Dikod bi izvornili nogu na gomilu, dikod bi se oderali o dibje kupine, ali to ni bilo ništa.

Bilo je važno da smo ubrali pune sukance i nosili doma na glavu. Rastrli bi sve na kalu, sidili na zidiće i čistili.

Kad bi sve to, ča smo donili iz gore očistili, mekli bi na sukance po taracan.

Liti, za zvizdana, to bi se za čas osušilo. Ako bi, ne daj Bože padala kiša, brzo bi se unilo u konobe po badnjima.

Sve je vonjalo po kaduji i smiju.

Došlo bi cilo susidstvo. Dikod bi se čula i pisma.

Mater bi pofrigala pršurate, one ribarske. Malo brašna, vode i soli. Pa na komin frigaj na uje.

Dico moja...lipo je to bilo vrime...

Školski vrt

Uz pomoć nastavnika učenici su osmislili izgled i izradili nacrt VRTA vođeni idejom očuvanja tradicije našeg kraja.

Proučavali su i istražili tehnike rada i biljne vrste te odabrali sadnice i potreban materijal za rad. Dio sadnica kupili smo prilikom posjete SS Braće Radić u Kaštel Štafiliću, a dio u vrtnim centrima.

Učenici su samostalno izvodili radove u vrtu te osmislili način održavanja vrta tijekom cijele godine (učenici tijekom sata razrednika-razredi se izmjenjuju na tjednoj bazi).

A ovako je sve počelo u nas...

I mi ćemo po našu...

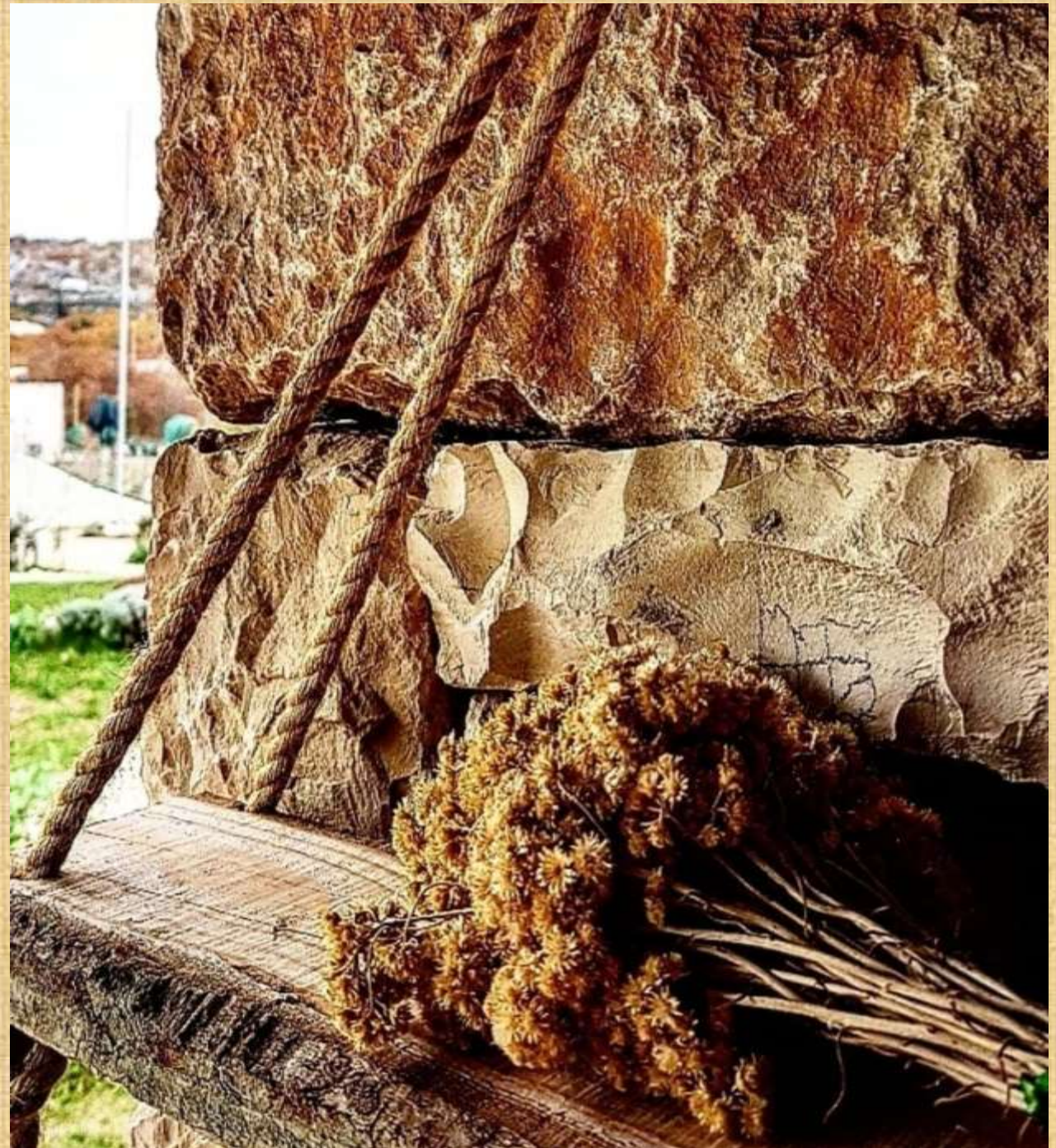

Pravilno i održivo sakupljanje samoniklog bilja

*Pri skupljanju biljaka učenici su se isključivo služili rezanjem, a ne čupanjem.
Sakupljali su bilje za suha, lijepa vremena, najčešće u popodnevnim satima.*

Sušenje ljekovitog bilja

*Biljke smo sušili zavezane
u svežnjeve,
koje smo objesili naopako,
prema dolje i
ostavili prostora između
biljaka i svežnjeva, kako bi
zrak mogao cirkulirati.*

*Sukance nimamo...
ma isto smo brali i sušili..*

Izrada uljnih macerata

Macerati su ekstrakti biljaka u lipidnom otapalu (ulju, masti, voskovima).

Izrađuju se potapanjem biljaka u uljima i ostavljaju se određeno vrijeme mirovati.

*Učenici su izradili macerate:
Gospine trave (kantaronovo ulje),
kadulje, ružmarina...*

Izrada tinktura

Tinktura je alkoholno-vodeni ekstrakt ljekovite biljke izvučen i pomiješan sa alkoholom.

Tinktura od ljekovitog bilja ili biljne kapi rade se poprilično jednostavno i dio su tradicionalne narodne medicine .

Izrada mirisnih soli

Učenici su izradili mirisne soli koristeći kuhinjsku sol, osušene dijelove biljaka, macerate i prebrambene boje.

Izrada sapuna

Učenici su samostalno osmišljavali i kreirali vlastite sapune koristeći pripravljene macerate, prehrambene boje, glicerinsku bazu i osušene dijelove biljaka.

Besida moje babe:

*Eee, da se moren vratit u no doba, razumila bi
ća me je čale vuka za kose iz škole i govoriya mi
da ne triban znat ni KN ni BN za brat kaduju
i činit sapun od sode kauštike.*

*Nije znala Marija da će arivat vrime o
botunik, špirita u spizu i sapunik ća se toću.*

*Nećedu danas šporkat ruke u zemju, lagje je
sve kupit u škartoce i borše pa poč na kafu.*

Moja besida:

*Dobro je baba govorila i je sve iz fabrik, ma
isto bi ja volila učinit ti sapun i uje o smija,
masline, kaduje...*

Malo po njovu... malo i po mome...

A ipak je to drugo vrijeme ☺

Besida moje babe:

A kad bi se sve to lipo osušilo...

Kad bi se sve to ča smo ugoru ubrali lipo osušilo, na glavu smo stavjali spare pa sukance pune sušene kaduje, smija i buvara. Nosili sve to u Madirace prodat.

Govorili su da neki Merikanac vaporun dolazi na Madiracin mul i sve to kupi za pravit likariju.

A mi smo znali pravit likariju i prije njega.

Od prodaje bi dobili ništo pinez. Na kantun od mosta Strižinica je prodavala kruv i galetine. Od pinez ča bi dobili dicit bi kupili slaki kolač sa cukron ...I čete kolače... Njik je dida močija u vino i ija“.

I na kraju...

*Učenici su osmislili **logo** te **izgled ambalaže** za sapune.*

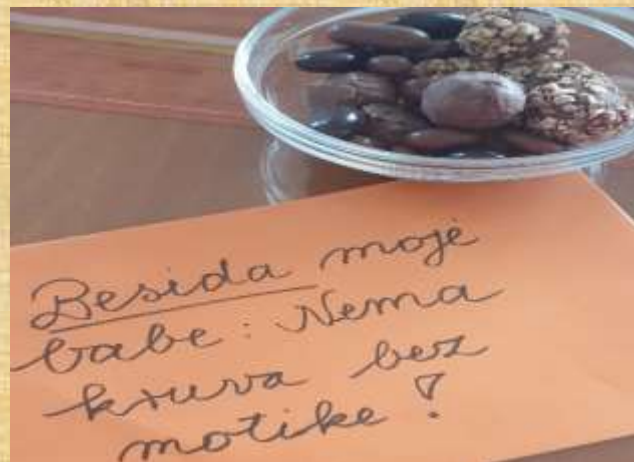
Izradili su letke sa karakteristikama biljnih vrsta, njihovim ljekovitim svojstvima i načinom primjene proizvoda.

*Povodom Dana škole organizirali smo **prodajnu izložbu i kviz – „Lov na blago”** u kojem su učenici trebali primijeniti stečena znanja o autohtonim ljekovitim biljkama našeg kraja kao i prisjetiti se starih riječi i govora okruškog težaka.*

„Ne možeš očekivati drugačiji rezultat ako stvari radiš uvijek na isti način“

Duperali smo svašta...

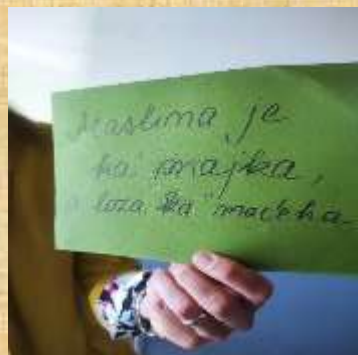
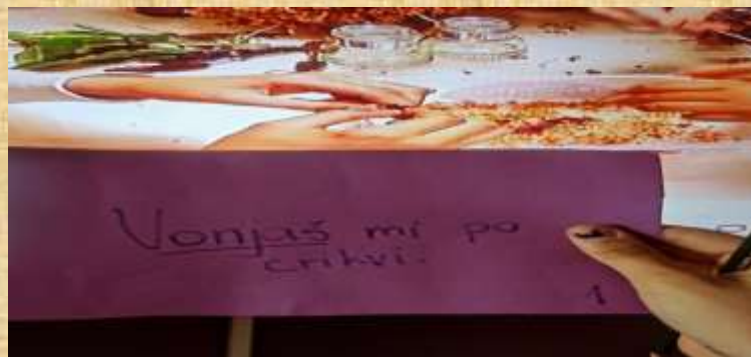
Pa da vidimo...

Šta smo sve zapantili...

KVIZ - „Lov na blago“

Prodajna izložba

Glavni zadatak našeg projekta je bio motivirati učenike na timski rad, poduzetnost i kreativnost u osmišljavanju novih ideja kojima se :

- osmislio i izgradio školski vrt temeljen na ideji „naših starih”*
- stvorila veza između prirode i čovjeka*
- potakla lokalna zajednica na očuvanje okoliša i autohtonog bilja primjenom tradicionalnih načina rada*
- očuvala i prezentirala kulturna baština našeg malog mista kao i naša lipa okruška rič.*

Prirodna baština našeg kraja

Prirodna baština našeg kraja svojom raznolikošću, brojnošću, vrijednostima, značenjem i rasprostranjenošću predstavlja velik potencijal za razvoj poduzetništva koje ima važnu ulogu za lokalni i nacionalni društveno-gospodarski razvoj.

Osim važnosti za gospodarski razvoj, poduzetništvo utemeljeno na kulturnoj baštini pridonosi stvaranju simboličkih vrijednosti i njegovanju identiteta kod djece.

Kraj

